

RondUit

IVN De Ronde Venen & Uithoorn



Lentekriebels

Ode aan de knot

Jac.P. en zijn waterzoon

Voorjaar 2026, nummer 1

ivn

COLOFON

RondUit

Periodiek van:

IVN De Ronde Venen & Uithoorn

Verschijnt 4x per jaar

Redactie:

Wim Bax

Agnes Blokker

Willy Drubbel

Gertie Pinxteren

vacature

Contact:

ronduit.redactie@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te wijzigen en in uiterste instantie te weigeren, na overleg met de inzender.

Voor informatie over onderwerpen in dit blad kunt u zich wenden tot de redactie.

Overname met bronvermelding van artikelen of gedeelten daarvan is toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur en redactie.

IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, is een landelijke organisatie die mensen lokaal bij natuur betreft.

IVN Natuureducatie verbindt mens en natuur. We laten jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doen we met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal.

IVN telt 160 afdelingen met ruim 30.000 leden waarvan er 6.000 actief zijn als vrijwilliger. Zo'n 170 beroepskrachten werken vanuit de provinciale vestigingen en een landelijk kantoor in Amsterdam. www.ivn.nl

CONTACTINFORMATIE

IVN De Ronde Venen & Uithoorn

p.a. NME-centrum De Woudreus

Pieter Joostenlaan 28a

3648 XR Wilnis

e-mail:

website:

facebook:

info@ivn-drvu.nl

www.ivn-drvu.nl

www.facebook.com/ivndrvu

BESTUUR

voorzitter

vice-voorzitter

secretaris

penningmeester

lid

lid

Sylvia Klerx, voorzitter@ivn-drvu.nl

Michel Leijen, bestuur@ivn-drvu.nl

Jetske van den Bijtel, secretaris@ivn-drvu.nl

Monique ten Hagen, penningmeester@ivn-drvu.nl

Gert Jonkers, bestuur@ivn-drvu.nl

Erik Hooijberg, bestuur@ivn-drvu.nl

vertrouwenscontactpersoon

Ray Kramer, 06-3959 6248,

vertrouwenscontactpersoon@ivn-drvu.nl

WERKGROEPEN & ACTIVITEITEN

amfibieën, reptielen en vissen

Botshol roeiexcursies

column 'Natuur dicht bij huis'

kinderactiviteiten

Joris Drubbel, 0297-242119, j.drubbel1@kpnplanet.nl

botshol@ivn-drvu.nl

Jaap Kranenborg, jaap.kranenborg@gmail.com

Lia Rademaker, lia.rademaker@gmail.com

Anja de Kruijf, anjadekruijf@outlook.com

Catherine van de Graaf, catherinevandegraaf@gmail.com

Tine van der Schaaf, 06-12416152, fotogroep@ivn-drvu.nl

ngo@ivn-drvu.nl

Lia Rademaker, 0297-286918, lia.rademaker@gmail.com

Yfke Zijlstra, 0297-287223, yfke.zijlstra@casema.nl

Rob Idema, ongewervelden@ivn-drvu.nl

Sylvia Klerx, paddenstoelen@ivn-drvu.nl

Jetske van den Bijtel, 06-1520 5835, planten@ivn-drvu.nl

ronduit.redactie@gmail.com, 06-2656 4159

Fred van Andel, 06-4020 1222, andelan@xs4all.nl

vlinders-libellen@ivn-drvu.nl

Michel Leijen, 06-5200 4564

communicatie@ivn-drvu.nl

Hans Tuinenburg, winterwandelen@ivn-drvu.nl

Anja de Kruijf, 06-5892 4521

Rob Idema, zoogdieren@ivn-drvu.nl

lezingen

natuurfotografie

natuurgidsenopleiding

natuurkoffer

NME-tuin

ongewervelden

paddenstoelen

planten

redactie RondUit

uilen

vlinders en libellen

vogels

website beheer

winterwandelingen

zomerfietsochten

zoogdieren

LIDMAATSCHAP, CONTRIBUTIE EN BETALINGEN

ledenadministratie

secretaris@ivn-drvu.nl

aan- en afmeldingen, (voor 1 november) en verhuizingen graag tijdig doorgeven aan:

secretaris@ivn-drvu.nl

contributie

leden

€ 25,00

huisgenoot/gezinslid

€ 12,00

donateurs

€ 15,00

bankgegevens

bankrekeningnummer NL88 RABO 0126 9173 45

t.n.v. IVN De Ronde Venen & Uithoorn

declaraties naar de penningmeester: penningmeester@ivn-drvu.nl

NME-CENTRUM DE WOUDREUS

Pieter Joostenlaan 28a

3648 XR Wilnis

Viola Visser

Jasmijn Stuivenberg

Marlou Bours

maandag, woensdag en donderdag

maandag, woensdag en donderdag

dinsdag

e-mail:

website:

telefoon:

nmederondevenen@odu.nl

www.dewoudreus.nl

0297-273692

Voorblad: groot dooiermos, foto: Sylvia Klerx

2

Voorjaar 2026, nummer 1

Inhoud

Van de redactie	4
Van de voorzitter	5
Waar een weg is, is een wilg - Ode aan de knot	6
Lentekriebels	8
Een kleurrijke essenstam	9
Winterwandeling Woerdense Verlaat	10
Tuinwerkgroep zoekt versterking	12
Knotten in 't Enge Bos	13
Jac.P. en zijn waterzoon	14
Rode lijst: woudaap	15
Groene voorbeeldtuin, plantenasiel en groenblauwloket weer open	16
Haat en liefde in de polder: Bedot	17
Lezing gierzwaluwen	17
Presentatie boekje 'Schaamvogel'	18
Uitnodiging Algemene Leden Vergadering	19



Belangrijke data

zie www.ivn-drvu.nl voor laatste informatie en/of aanmelding

9 april	Algemene Ledenvergadering
17 april	Stoepplantjes zoeken in Abcoude
22 april	Een avondje botanische termen
9 mei	Stoepplantjes zoeken in Uithoorn
9 mei	Vogelexcursie De Groene Jonker
2 juni	Lezing: Gierzwaluwen
6 juni	Vogelexcursie Waverhoek
9 juni	Avond natuurfietstocht
4 juli	Excursie Nijenrode

Sluitingsdatum kopij voor de volgende editie: 24 mei 2026

Kopij en foto's (minimaal 2 MB) graag separaat mailen: ronduit.redactie@gmail.com

Van de redactie

Voor u ligt al weer het eerste nummer van RondUit in 2026. Misschien wat later dan wat u gewend bent, maar ook redactieleden gaan wel eens op reis. Het redactieteam kampt nog steeds met een krappe bezetting en zoekt al een tijdje naar versterking en verjonging van ons team.

In dit nummer sluiten we de winter af. Angèle beschrijft haar ervaring met een winterwandeling in en rond Woerdense Verlaat. De knotwilg staat zelfs in 3 artikelen centraal. Wim gaat in op het belang van zorgvuldig knotten van wilgen voor de biodiversiteit, Lia is met kinderen gaan knotten en Catherine beschrijft weer een bijzondere waarneming in één van haar knotwilgen. En Sylvia heeft weer bizarre korstmossen op boomstammen gevonden.

Maar nu is het voorjaar aangebroken. Het NME-centrum opent haar tuin en plantenasiel. En Carola kreeg al vroeg lentekriebels. Ria heeft haar mooiste IVN-columns gebundeld in een heel bijzonder boek welk binnenkort te koop is in de lokale boekhandels. De mysterieuze titel 'Schaamvogel' legt zij hier uit. En wist u dat oer-IVN'er Jac.P. Thijsse een zoon had die een heel andere kant op gegaan is?

Op de komende Algemene Ledenvergadering, donderdagavond 9 april, staat ook RondUit op de agenda. De kosten van RondUit is een grote post op de begroting en het aantal adverteerders loopt elk jaar terug. Verschillende andere IVN afdelingen zijn al eerder overgegaan naar het alleen versturen van digitale nieuwsbrieven. Dit om de kosten van het drukken en versturen van een papieren verenigingsblad te besparen. De vraag is in hoeverre we als afdeling IVN De Ronde Venen & Uithoorn het maken en versturen van een papieren blad willen en kunnen continueren. We willen graag weten in hoeverre de leden van de afdeling een voorkeur hebben voor een papieren versie boven een digitale. En tenslotte of er een redactie samen te stellen is voor een digitaal blad. Uiteraard zijn er meerdere varianten van een 'RondUit-nieuwe stijl' mogelijk. Kortom we zijn benieuwd naar uw mening en deel deze graag op de komende ALV.

Gertie Pinxteren



kootbrillen
voorheen hans winter brillen

De Passage 10 Mijdrecht 0297 284479
www.kootbrillen.nl info@kootbrillen.nl

Van de voorzitter

Het voorjaar komt er weer aan en dat is te merken aan de natuur. De natuur in rust komt weer tot leven. De dagen worden langer en het zonnetje komt er af en toe weer door. Bij een uitstapje naar Lusthof de Haeck zag ik de knoppen al uitlopen. Aan een hazelaarstruik hingen de mannelijke katjes, die zich hadden uitgerekt tot lange 'staartjes' en het stuifmeel kwam vrij. Na goed kijken ontdekte ik zelfs de kleine rode vrouwelijke bloemetjes.

Ook kwam ik verschillende bomen tegen met een rode schors. Daarop groeide het oranje-rood groenwier, *Trentepohlia umbrina*. Dat is een alg met veel carotene kleurstof, die de rode kleur veroorzaakt. De alg komt uit Zuid-Europa, maar komt in Nederland steeds meer voor.

We hebben als IVN De Ronde Venen & Uithoorn al heel veel op de agenda staan en dit jaar is er al een aantal activiteiten gestart. Hebben we u gezien bij de winterwandelingen of de lezingen? In maart start de IVN cursus Vogels voor beginners. Alles wordt georganiseerd door onze werkgroepen. Ik hoop dat u ook dit jaar weer kunt genieten van al het moois wat de natuur te bieden heeft.

Op 9 april houden we onze Algemene Ledenvergadering en hopen dat u allemaal in de gelegenheid bent om te komen. Zie elders in deze RondUit voor de agenda. En daarbij moet ik u meteen mijn excuus aanbieden.



voorjaar in De Haeck

Ik zal er deze keer niet bij zijn en mijn taak wordt overgenomen door onze vice-voorzitter Michel Leijen.

Sylvia Klerx



gewoon elfenbankje



trentepohlia

Waar een weg is, is een wilg

Ode aan de knot

Ogen dicht en probeer eens een typisch Nederlands landschap voor te stellen. Grote kans dat daar knotwilgen in voorkomen. De knotwilg is immers het icoon van het Hollandse landschap. In de winterlandschappen van de 16e-eeuwse schilder Pieter Bruegel komen al knotwilgen voor, Vincent van Gogh schilderde ze in zijn Brabantse en later ook in zijn Zuid-Franse periode in zijn bekende grillige stijl.

Al vele jaren ben ik lid van de Knotgroep Uithoorn. Ook in De Ronde Venen is trouwens een knotgroep. Beiden bestaan al meer dan 50 jaar.

“Waarom knotten jullie die wilgen om-en-om?”, een vraag die ik regelmatig krijg als we een rij knotwilgen bewerken. Daarop antwoord ik altijd iets van: het staat veel mooier dan zo’n rijtje kale knotten. En voor dieren die afhankelijk zijn van de wilg blijft dan altijd een plekje. Beter voor de biodiversiteit dus, maar ja, waarom? Daar was ik zelf ook wel benieuwd naar, ook al nadat ik door een vriend geattendeerd werd op de hieronder staande tabel. Dat werd mijn kapstok.

Dat er in Duitsland meer soorten gevonden zijn op de bomen komt o.a. omdat het Verenigd Koninkrijk een eiland is en er daarom minder migratie is vanuit omringende landen. Bij ons zullen de aantallen dan ook hoger zijn dan die vanuit Engeland en waarschijnlijk lager dan die van het Duitse onderzoek.

Wat opvalt is dat het allemaal inheemse bomen betreft. Ter vergelijking, typische uitheemse, door de mens van verre ingevoerde boomsoorten, herbergen slechts 10 tot 15 verschillende insectensoorten. Denk aan kastanjes, Amerikaanse eiken en platanen. Mooie bomen hoor, maar ze dragen weinig bij aan de biodiversiteit, zeker wat het insecten betreft.

De echte inheemse bomen zijn na de laatste ijstijd zo’n 13.000 jaar geleden vanuit het zuiden naar onze gebieden gemigreerd. De meeste soorten komen uit Spanje, Italië en de Balkan. Deze soorten hebben zich langzaam maar zeker aangepast aan onze specifieke omstandigheden en zijn helemaal afgestemd op de bodem, insecten en weersomstandigheden.



Ik stuitte eerst op onderzoeken naar insectensoorten die afhankelijk zijn van een boomsoort. Wat blijkt, de wilg is kampioen, maar liefst 450 verschillende insectensoorten zijn gebonden aan de wilg. En ook de els, de winter- en zomereik, lijsterbes, meidoorn en de berk scoren goed, met zo’n 250 tot 350 insectensoorten. Deze aantallen zijn gebaseerd op een Brits onderzoek uit 1984.

In 2002 is in Duitsland een soortgelijk onderzoek gedaan, met als resultaat dezelfde top drie, maar met veel hogere aantallen. Namelijk 728 voor de wilg, 699 voor de eiken en 499 soorten voor de berken.

Doordat deze boomsoorten en insecten een lange geschiedenis met elkaar delen, hebben de insecten zich steeds beter aangepast aan de mogelijkheden om op deze boom te leven of van deze boom te eten. Een goed fundament voor de biodiversiteit van het gebied.

Bij uitheemse soorten is deze tijd relatief kort en zijn de insecten nog veel minder op de boom aangepast aan de Nederlandse omstandigheden. Hierdoor bloeien ze soms eerder of later en daardoor missen bijvoorbeeld sommige wilde bijen in het vroege voorjaar een belangrijke voedselbron.



Landje van Vermeij - foto: Mathilde Lawalata

Knotwilgen zijn inheemse schietwilgen die door snoeien en zagen compact gehouden zijn. En juist oude knotwilgen met holtes, kieren en scheuren in hun opengebarsten stam herbergen talloze insecten. Voor een schuilplek en voor voedsel. Dat voedsel komt in het voorjaar al vroeg ter beschikking als de wilgen bloeien en enorme hoeveelheden stuifmeel en nectar produceren. Het gonst er dan letterlijk van het insectenleven. Zonder wilgen zouden deze insecten gewoon te weinig voedsel vinden. En zonder insecten, geen insectenetende vogels.

Zo eenvoudig is het. Soms broedt er zelfs een eend of een uil in de holte. Wilgen blijken ware biodiversiteits-hotspots. Dus het om-en-om knotten zorgt ervoor dat er in de rij wilgen voldoende voedsel voor insecten is en dus voor vogels. Maar hier valt wel een kanttekening te maken: de wilgen kunnen niet te vaak geknot worden, want ze moeten wel de kans krijgen om te bloeien.

In de praktijk worden ze om praktische redenen elke twee-drie jaar bewerkt. Bijvoorbeeld omdat de takken over een weg of pad dreigen te groeien. (Dank Tara Woud voor deze toevoeging.) Voor bestuivers levert het anders te weinig op.

Dit is ook een oproep aan gemeentes om minder vaak een uitheemse boom te planten en vaker een inheemse, zoals een wilg. En als je zelf een knotwilg in je tuin wilt hebben, supermakkelijk. Heb je een vochtig deel in je tuin, dan is dat een goede plek om de wilg te planten. Zoek een dikke wilgentak van zo'n 3 - 4 meter lang, zaag de bovenkant af op de gewenste hoogte, verwijder de zijtakken, zaag de dikke onderkant in een punt en maak in de onderste 50 cm wat beschadigingen in de schors, dit bevordert de wortelgroei. Steek deze op een vochtige plek diep genoeg in de grond en afwachten maar. Dus plant een wilg! Want het streven moet toch worden: waar een weg is, is een wilg.

Wim Bax

Lentekriebels ...

De eerste lenteachtige dag van het jaar (26.02.26) breekt aan en dan wil ik het liefst meteen naar buiten ... maar ik moet naar kantoor. Neem je toch vrij, hoor ik mensen denken, maar ja ik heb niet zoveel dagen, dus probeer ik een beetje zuinig te zijn. Er komen vast nog meer mooie dagen (de lente moet tenslotte nog beginnen), maar als ik al die mensen buiten zie lopen en foto's voorbij zie komen van mensen op terrasjes en wandelend in de natuur, ben ik toch een beetje jaloers.

Omdat de voorspellingen voor deze dag er echt goed uitzien en het bij mij toch begint te kriebelen (lentekriebels), besluit ik om 07.00 uur achter mijn bureau te zitten, zodat ik een uur eerder om 14.30 uur de polder in kan. Eenmaal thuis spring ik op mijn fiets richting de Groene Jonker, het is inderdaad echt heerlijk weer! Ik geniet met volle teugen van alle geluidjes (jaja, de eerste grutto's zelfs gehoord) en zie vele vogels al paartjes vormen of nestjes bouwen. De paden in de Groene Jonker zijn gelukkig redelijk goed te lopen (beter dan in Waverhoek) en de plas ligt vol met voornamelijk smienten die met z'n allen luid liggen te fluiten (vandaar ook de bijnaam 'fluiteend'). De vier hoge stoelen met uitzicht over het water zijn allemaal bezet (helaas), dus ik wandel rustig verder en hoop op de terugweg meer geluk te hebben. Tussen alle smienten liggen nog vele andere soorten vogels, eenden en ganzen. Mijn oog valt op een mooi exemplaar met een puntige staart, vooral goed te zien omdat hij steeds omduikt om grondelend voedsel van de bodem te halen. De naam pijlstaart schiet me te binnen (dat bleek later ook te kloppen). Verder herken ik slob-eenden, wilde eenden, grauwe ganzen en kuifeenden. Verderop denk ik wederom smienten te zien (en met al dat gefluit om me heen, niet zo gek), maar dat blijken tafeleenden (met dank aan Wim Bax).

De zon zakt al aardig als ik in de verte een lege stoel zie, dus ik versnel mijn pas. Eenmaal neergeploft op de hoge stoel, kijk ik naar de ondergaande zon en de rondvliegende (en nog steeds fluitende) smienten.



Tussen het riet door zie ik een groepje grutto's zitten in het lage water, helaas buiten mijn camera maar ik weet zeker (hoor ze ook) dat ze er zijn. Ook spot ik een wulp (silhouet heel herkenbaar) en ongetwijfeld zit er nog veel meer tussen wat ik zo gauw niet herken. Als het frisser begint te worden, loop ik terug naar mijn fiets en besluit net als heen over de Hogedijk terug te fietsen, want hier is altijd veel te zien.



Ik stop een paar keer voor een muskusrat. Eentje blijft aan de waterkant zitten en negeert mij of ziet me niet, zodat ik hem mooi kan vastleggen op de camera. Het is een plaag voor de polder, maar ze zijn best wel mooi. Net voor donker kom ik rozig thuis. De werkdag ben ik allang weer vergeten, mijn hoofd is vol van alles wat ik heb gezien, gehoord en gevoeld. Zo lekker. Morgen weer vroeg op en deze keer ga ik de polder in om de zon op te zien komen voordat ik wederom naar kantoor rij. Echter met de lente in mijn bol trek ik 's morgens een veel te dunne jas aan. Ik was even vergeten dat het in de ochtend nog best heel fris is. Verkleumd verschijn ik op mijn werk en warm mijn ijskoude handen aan een kop thee. Goede les voor de volgende keer, maar wat een heerlijke start van mijn werkdag!

En dit is nog maar het begin, zin in wat er nog komen gaat. Geniet allemaal van de lente, de vele (zang)vogels en mooie bloemen en planten die waarschijnlijk al in bloei staan tegen de tijd dat je dit leest.

Carola Jansen

Een kleurrijke essenstam

In de winter vallen in de natuur andere dingen op dan in de zomer. Veel bomen zijn kaal en dan kijk je toch anders. Plots valt op dat de stammen van de bomen nog steeds kleurig zijn, alleen moet je er oog voor hebben. Op één enkele stam komen vaak verschillende kleuren voor: grijs, geel, groen en zelfs rood. Ik lees op internet dat op één boomstam in een gunstige situatie wel 30 verschillende korstmossen kunnen voorkomen.

Korstmossen zijn samenlevingsvormen van algen of blauwwieren met een schimmel. Deze samenlevingsvorm heet symbiose. De algensoorten die in korstmossen voorkomen, kunnen ook vrij leven, maar de schimmel kan dat eigenlijk niet. De algen zorgen door middel van fotosynthese voor de aanmaak van suikers (koolhydraten). De schimmelcomponent zorgt voor bescherming tegen uitdroging en vraat (slakken) en levert mineralen die uit de lucht worden opgenomen. Beide organismen profiteren, maar in dit geval heeft de schimmel het meeste voordeel van de symbiose. Een leuke vergelijking is dat de schimmel 'de boer' is die zorgt voor huisvesting en de alg 'de koe' is die zorgt voor suikers.



fijne knoopjes-
korstmoss

grijs
rijpmos

groot
dooiermos



vals
dooiermos

wit-
stippelmos

witte
schotelkorst

Ik bekijk de boomstammen van twee essen die in onze woonwijk staan. Deze bomen moeten ongeveer 40 jaar oud zijn en staan langs een uitvalsweg van onze wijk. Jonge essen hebben een gladde stam, maar bij deze bomen begint de schors al te scheuren. De gebarsten schors geeft veel houvast voor korstmossen en ook bladmos. De korstmossen zijn afhankelijk van licht en water en de zuidwestkant van de bomen is het rijkst begroeid.

Belangrijk voor het voorkomen van de korstmossen is de zuurgraad van de schors. Bij de es is die vrij neutraal tot licht basisch. Nog meer dan dat is eigenlijk de luchtverontreiniging van belang. En hiermee valt meteen het verschil op met 'mijn' straatbomen en de bomen die langs de Amstel staan. Dat zijn voor een deel ook essen, maar daarop overheersen de geel gekleurde korstmossen. In het algemeen is dat dan groot dooiermos, *Xanthoria parietina*, die doet het vooral goed in een stikstofrijke omgeving. De bomen hier staan dan in het landelijk gebied en 'vangen' veel meer ammoniak uit de lucht op. In mijn woonwijk vind ik maar één groeiplekje van dit korstmoss. Maar daar is hij niet geel, maar kleurloos grijs.

Duidelijk te zien zijn hier de bladvormige lobben met ertussen de schotelvormige apotheciën. Daarin worden de schimmelsporen gevormd. Het korstmoss staat daar tussen een bladmos gewoon haarmuts *Othotrichum affine*.

Wel geel is het vals dooiermos *Candelaria concolor*. Hiervan zijn de lobben veel kleiner (vooral smaller) en hij draagt niet zo vaak apotheciën. Aan de rand van de lobben liggen kleine korreltjes. Die worden sorediën genoemd. Het is een andere, ongeslachtelijke voortplantingsvorm van het korstmoss, met zowel een schimmel- als een algcomponent erin. Tussen het vals dooiermos heeft een ander korstmoss een plekje veroverd. Het is de witte schotelkorst, *Lecanora chlaroothera* is korstvormig en heeft geen bladachtige lobben. Het is ook een heel algemeen korstmoss, die daarnaast vaak voorkomt op steen.

Sorediën zijn goed te zien bij het volgende korstmoss, het wit stippelschildmos, *Punctelia borrieri*.

De lobben zijn erg kronkelig met witte puntjes op het oppervlak. Sommige delen van het korstmoss lijken geheel bepoederd.

Van dit mos vond ik op mijn stammen hele plakken. Van de totale bedekking met korstmoss was zeker 80% dit mos. Dezelfde groeivorm heeft het grijs rijpmos *Physconia grisea*. Ook deze vormt bladvormige thalluslobben met erop sorediën. Toch ziet dit mos er anders uit met veel kleinere smalle lobben en een meer rozetvormige groeiwijze. Maar net als bij de paddenstoelenstudie moet ook hier soms de microscoop bij gebruikt worden om de sporen of de sorediën te bekijken. Ook zijn kleurreacties met chemicaliën soms zeer bruikbaar, maar daar heb je echt een goede determinatiegids voor nodig.

Tot slot vond ik fijne knoopjeskorst, *Bacidina adastrae*. Het thallus is korstvormig en het mos komt voor in kleine ronde hoopjes. Ook hiervan was een heel plakkaat, maar die zat meer op de noordzijde van de stam.

Sylvia Klerx

Winterwandeling: Woerdense Verlaat

Nadat we besloten om op 17 januari vanuit Woerdense Verlaat te gaan wandelen, verzamelen we ter voorbereiding kennis over het gebied, zoals de natuureducatie-momenten. We streven naar een wandeling van zo'n 8 km die in 2,5 uur te lopen is. We checken dit altijd door de wandeling voor te lopen.

Dit keer vond ik het extra spannend omdat ik live in de uitzending van radio RickFM ging vertellen over de winterwandelingen om mensen enthousiast te maken. Uiteindelijk waren er 25 inschrijvingen, allen digitaal via de website. Dat enthousiasme was voor ons een mooi begin.

De groep verzamelt zich in Woerdens Verlaat bij de oude betonfabriek en daar heten wij, Lizzy Keizer en ondergetekende, ieder een warm welkom. Bij de Kollenbrug vertellen we over de oorsprong van het Woerdens Verlaat. In 1448 werd daar een sluis, een verlaat, gebouwd. Doel was het beheersen van het waterpeil. Woerdense Verlaat ligt op een kruispunt van verschillende waterwegen die we vandaag zullen ontmoeten. We wandelen de Westveensekade op aan de westkant van de Kromme Mijdsrecht.

De volop schijnende zon geeft een leuk effect, want de schaduwen van de wandelaars lopen naast ons mee. Alsof er twee groepen aan het wandelen zijn. Bij de Westveense molen dalen we af naar de Westveense polder.



De oorspronkelijke molen stamt uit 1676. De huidige molen is gekoppeld aan een elektrisch gemaal, gerestaureerd in 2009/2010 en dient nu als hulpgemaal.

De polder is een prachtig stukje natuur en is deel van het Natura 2000 gebied. Doel daarvan is de biodiversiteit te versterken en het hoog- en laagveen te behouden. Het natuureducatieve moment hier zijn de bomen waarin zwarte dotten hangen. Hoe herken je zo'n boom in de winter? Ik vraag een van de wandelaars of ze een sleutelbos te leen hebben. Wat we zien zijn zaadpluimen, een cluster van gevleugelde zaden, ook wel sleutelbossen genoemd. We herkennen daardoor dat het een es is. Verrassend is dat hij familie van de olijfbomen is.

Via de Uitweg lopen we terug naar Woerdens Verlaat en steken de Slikkendammerbrug en -sluis over. Deze sluis is in de eerste helft van de 17de eeuw aangelegd om scheepvaart mogelijk te maken voor het turfvervoer van de Nieuwkoopse plassen via de Kromme Mijdsrecht en de Amstel naar Amsterdam.

We gaan de Hollandse Kade op met rechts van ons het wuivende rietlandschap van de Noordense en Nieuwkoopse plassen. Groepen ganzen vliegen in V-vorm over ons heen.



Links van ons het natuurgebied De Haeck. Aangelegd in 1933 als een voormalig vis- en jachtgebied van dhr. Teupkens en door zijn weduwe nagelaten als openbaar gebied voor natuurliefhebbers met zomers prachtige waterpartijen met waterlelies. De Franse schilder Monet zou hier graag op een bankje zijn gaan zitten om dit op doek vast te leggen.

We doorkruisen het Lusthof De Haeck, een rijk en zeer divers gebied. We zien hier gagel groeien, welke vroeger werd gebruikt bij het brouwen van bier. De lupine uit de bloemen maakte het bier bitter en zorgde er ook voor dat het bier langer houdbaar bleef. Nu worden daar de bloembellen van de hopplant voor gebruikt. We zien hier ook een gebiedje met veenmos. In het najaar vinden we hier ook een zeldzame vurige zwam, de rode bekerzwam. Tijdens de najaarsexcursie paddenstoelen die ik meemaakte, gingen we daar naar op zoek.

Een koffiepauze, genieten in stilte, het zonnetje lacht ons toe. We vervolgen onze wandeling langs de Bosweg. Tijdens onze voorwandeling lag op de weg een postelastiek dat ik toen onmiddellijk oprapte. Vogels herkennen elastieken immers als wormen. Nog geen halve kilometer verderop lag er een worm op de weg!



Hoe bizar! De combinatiefoto die ik vervolgens maakte kon ik vandaag aan de wandelaars tonen. In de hoop dat men allemaal in het vervolg een elastiek oprapte ter bescherming van onze vogels.

Terug in Woerdens Verlaat gaan we het Nachtegaalpad volgen. Hier volgt nog een natuureducatiemoment. Bij een Japanse kers wijs ik de mensen op de streepjes op de stam. Dit zijn lenticellen, huidmondjes voor ademhaling en gaswisseling. Op kers, elzen en berken zie je ze in breedte richting, op de stam van een vlier liggen ze in lengte richting. De appel heeft z'n lenticellen weer in de vorm van puntjes. Ik tover een appel tevoorschijn die ze aan elkaar kunnen doorgeven waarop de stipjes, lenticellen, goed zichtbaar zijn. Degene die als laatste de appel bekijkt mag hem opeten!

De winterwandeling eindigt weer bij het verlaat van Woerdens Verlaat. Hier gaat de Kromme Mijdrecht over in het riviertje de Grecht welke naar Woerden leidt en daar in de Oude Rijn uitmondt. De deelnemers beamen dat ze genoten hebben van de wandeling. Voor ons ook een motivatie voor een volgende winterwandeling.

Angèle Smit

Tuinwerkgroep zoekt versterking

De tuinwerkgroep onder leiding van IVN werkgroep hoofd Yfke Zijlstra zoekt versterking in het nieuwe seizoen. We hebben afgelopen jaar afscheid moeten nemen van een aantal vaste medewerkers. Zij werkten al vanaf het begin bij de tuinwerkgroep en hebben dus meer dan 30 jaar de tuin onderhouden. Ze zijn nu met ‘tuintpensioen’. We zijn op zoek naar nieuwe mensen die 7 à 8x per jaar willen helpen met het onderhouden van de tuin bij de Woudreus in Wilnis. Dit doen we op woensdag- en/of zaterdagochtend van 09.00 tot 12.00 uur en tussendoor drinken we gezamenlijk koffie/thee.

We hebben Gaby Pothuizen uit Wilnis gevraagd waarom ze gekozen heeft voor vrijwilligerswerk in de Woudreus tuin.

Hoe lang ben je al vrijwilliger bij de NME-tuin van De Woudreus?

“Ik denk inmiddels al 5 jaar. Ik was met mijn kinderen bij het 50-dingenfeest en daar hing een flyer aan de deur dat de Woudreus tuinvrijwilligers zocht. Ik hou ervan om met de tuin bezig te zijn, ook al weet ik er niet veel van, dus het leek me de ideale vrijwilligers baan”.

Wat houden je werkzaamheden in?

“Ik help ongeveer 1 ochtend per maand mee in de tuin. Daar heb ik mijn eigen stukje tuin met verfpanten en geneeskrachtige planten en daarnaast doen we het onderhoud van de gehele tuin. Het is heel afwisselend en afhankelijk van het seizoen: zaaien en planten, snoeien, onkruid verwijderen”.

Wat levert het vrijwilligerswerk jou op?

“Het is heerlijk mijn hoofd leeg te maken naast mijn baan en gezin. Maar ook een heel leuke manier om nieuwe mensen te ontmoeten en natuurlijk leer ik ook steeds meer verschillende planten kennen. Daarnaast vind ik het fijn om op deze manier een bijdrage te leveren aan natuur- en milieueducatie”.

Wat leer je zoal?

“Bijvoorbeeld de namen van verschillende planten en waar ze het goed doen in de tuin. Sommige planten hebben schaduw nodig en anderen juist veel zon”.

Wat doe je graag in je vrije tijd?

“Tijd doorbrengen met mijn gezin, vrienden en familie, lekker koken, sporten en ik volg nog een studie”.

Waarom is vrijwilligerswerk op de tuin van IVN/De Woudreus een goede keuze?

“Het is gewoon een heel fijne plek, waar iedereen zich welkom voelt en gewaardeerd wordt en waar je bezig kunt zijn met de natuur op verschillende manieren. Voor mij is dat heel concreet met mijn handen in de aarde, maar er zijn ook vrijwilligers die bijvoorbeeld de educatie op scholen mee helpen verzorgen, mocht je geen groene vingers hebben”.

Lijkt het je leuk om onze tuinwerkgroep te versterken? Kom eens bij ons kijken! Je kunt binnenlopen als het tuinhok openstaat of maak een afspraak met Jasmijn. Dit kan via nmederondevenen@odu.nl of via 0297-273692 (maandag, woensdag en vrijdag).

Interview en foto: Jasmijn Stuivenberg





Knotten in 't Enge Bos

We begonnen om half twee met Wim van de Knotgroep Uithoorn, Jeannette en haar man, 3 kinderen, een oma, een moeder en ondergetekende. Vriendin Yvonne die bij de fotoworkshop De Ronde Venen zit, ging foto's maken van voor-tijdens-na het knotten. We gingen de bomen langs het pad knotten.

De kinderen begonnen om en om en ook een moeder deed mee. Oma belde de tweelingbroer van een van de kinderen en hij kwam ook zagen en knippen. Al gauw waren de eerste bomen geknot. De kinderen waren hard aan het knippen met de zware snoeischaar. Oma raapte de takken op en bracht ze naar de takkenrillen.

Toen hielden we pauze; Jeannette deed een rondleiding door 't Enge Bos, vernoemd naar Het Enge Bos van de Fabeltjeskrant en zo kwamen we bij het high-tea-huisje van Jeannette.

Hier gingen we limo of thee drinken met de heerlijke citroencake gebakken door Jeannette.

Met nieuwe energie gingen we verder met knotten. Om half vier waren er veel bomen geknot, de rillen waren flink gegroeid, de foto's waren gemaakt en we waren best moe geworden.

Voldaan gingen we naar huis, maar niet voordat we Wim en Jeannette hadden bedankt met chocolade.

Een van de jongens gaat zijn verjaardag in 't Enge Bos vieren, leuk he?

Kortom het was een heerlijke middag.

Lia Rademakers

Jac. P. en zijn waterzoon

Jac. P. Thijsse, welke IVN'er kent hem niet? De man van de beroemde Verkade-albums, de oprichter van 'Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten' (tegenwoordig gewoon Natuurmonumenten), de redder van het Naardermeer, de man die Nederland geleerd heeft naar de natuur te kijken, om te voelen, bewonderen, lief te hebben en te koesteren. Een onderwijzer die zijn leerlingen het liefst buiten les gaf. Een oer-IVN'er dus. Ik heb het over Jacobus Pieter Thijsse (1865-1945).

Over Jac. P. is in november 2025 een biografie verschenen: *Meester in het paradijs – Jac. P. Thijsse en het landschap* (uitg: Querido) van Dik van der Meulen. Ik wil hem nog lezen, dikke pil van meer dan 400 pagina's. Maar iets eerder kwam ik ook een essay tegen, *De waterzoon*, van Eva Vriend. Uitgegeven in het kader van de maand van de geschiedenis. Leuk boekje, 62 pagina's, goed geschreven. Toevallig ontdekte ik dat onze vrienden van IVN-Nieuwkoop in januari een lezing van haar georganiseerd hadden. Dit was voor mij een mooie kans.

Het thema van Vriend's historisch onderzoek boeit me zeer. Jac. P. had twee zoons die beiden civiel ingenieur werden: 'Natte Jo' en 'Droge Co'. De oudste zoon 'Natte Jo' Thijsse (Johannes Theodoor, 1893-1984) blijkt samen met Nobelprijswinnaar Lorentz ontwerper van de Afsluitdijk te zijn en voerde later ook de regie over de verdere Zuiderzee- en Deltawerken. Projecten waarbij zilte estuaria met veel bijzonder leven verloren zijn gegaan. Je zou verwachten dat Jo een groot probleem zou hebben met zijn vader. Wat blijkt? Jac. P. was een groot voorstander van de inpoldering van de Zuiderzee. Hij zag grote kansen voor wat wij nu 'nieuwe natuur' zouden noemen. Hij was zeker geen tegenstander van de vooruitgang. Er was armoede, er moest een bevolking gevoed worden en zich veilig voelen. Dat vraagt ook offers, hoe moeilijk dat soms was. Zijn devies was: "Misschien winnen we meer dan we verliezen".

En dan is het nuttig om de historische context van de vader en die van de zoon te zien. Vader Jac. P. had zich ontwikkeld in de tijd van Frederik van Eeden, een romantische idealist. Het ging bij hen om schoonheid en onderdeel zijn van de natuur. Jac. P. werd onderwijzer met een zekere zendingsdrang: kinderen moesten de natuur ervaren, 'alles om je heen is belangrijk', leerde hij ook zijn eigen zoons.



Zoon Jo kon goed leren en zijn ouders stimuleerden hem naar Delft te gaan. En juist toen hij klaar was met zijn studie was er in 1916 de watersnoodramp waarbij grote delen van Waterland en Overijsel onder water kwamen te staan. In dat klimaat ontstonden de Zuiderzeeplannen. Het waren techneuten als Jo die dat konden uitwerken. Vader Jac. P. was trots op zijn zoon en zag kansen om bij de inrichting van de polders iets moois voor de natuur te creëren: slingerende wegen en waterpartijen, maar ook plaats voor landbouw en bewoning was voor hem logisch. Dat laatste lijkt me goed gelukt, dat eerste wat minder.

Over de werkverschaffingsprojecten voor werklozen in de twintiger en dertiger jaren maakte Jac. P. zich zorgen.

Aanvankelijk was hij wel optimistisch, hij werkte mee aan het ontwerp van het Amsterdamse Bos (het Boschplan), maar later beseftte hij dat het herscheppen van de woeste gronden tot landbouwgrond wel erg ten koste ging van ‘kostelijk natuurschoon’ (in zijn woorden), dan wel verwoestend uitpakten. En uitgerekend zoon Jo was de motor voor het bijhorende watermanagement: rechte trekken van beken en rivieren, graven van grote kanalen als bijvoorbeeld het Amsterdam-Rijnkanaal. Het uitgangspunt van Jac. P. begon zich langzaam te keren. “Misschien winnen we meer dan we verliezen” werd “Pas op, anders verliezen we meer dan we winnen”.

Ondanks de meningsverschillen bleef de relatie tussen vader en zoon waardig en liefdevol. Jo met zijn maakbaarheidsstreven als man van de techniek en Jac. P. met zijn natuurliefde. Vriend schrijft: ‘Knappe ingenieurs mogen denken dat ze alles kunnen, maar de maakbaarheid kent grenzen. Het is een kwestie van geven en nemen, stelden de Thijsses in goed overleg.’

Op latere leeftijd sloeg Jo aan het reflecteren op de bedenkingen die zijn vader indertijd al uitte.

Was hij begin zestiger jaren nog een fanatiek voorstander van het volledig afsluiten van de Zeeuwse zeegaten, hij mengde zich in de zeventiger jaren in de discussie over het lot van de Oosterschelde. Het was de tijd van het beseffen van de noodzaak van natuurbescherming en van de milieuproblematiek. Dit leidde tot de kop in een krant: ‘Vader Deltaplan zwaait om, laat Oosterschelde open’. Er moet rekening gehouden worden met de natuur.

Eva Vriend trekt de lijn van de Thijsses door naar het nu. ‘De natuur als bondgenoot’ is thans, ver na de dood van de heren Jac. P. en Jo Thijsse, een belangrijk uitgangspunt geworden van de plannen van Rijkswaterstaat. Denk aan De Zandmotor bij Monster, projecten als het creëren van duinlandschap parallel aan de Hondsbossche zeewering en die aan de waddenkant bij Oudeschild op Texel. Vader Jac. P. zou tevreden kunnen zijn. Mooi boek, aanbevolen.

Bron: Eva Vriend - De waterzoon – Jac. P. Thijsse, zijn zoon en onze verhouding tot de natuur. (2025). Uitg: Atlas Contact.

Wim Bax



Rode Lijst: Woudaap

Kwak en woudaap, kleine reigersoorten met komische namen. De tekstcontroleur op mijn laptop wenst woudaap te wijzigen in woudaapje, weet kennelijk niet dat taalvernieuwers veel vogels hun verkleinwoordje hebben afgenomen. ‘Kwak’ laat hij passeren, die heeft altijd al zo geheten. ‘Kwakje’ gaat ook wel ver voor een vogelnaam. Woudapen zijn er veel minder dan voorheen en als ze er zijn houden ze zich het liefst schuil. Dat is jammer, want het zijn grappige, fraaie vogels, die als aapjes door het riet klauteren. Vrijwel ongezien pendelen ze jaarlijks naar Afrika, maar ze laten zich wel graag horen met een wat grommend geblaf. Dat geluid, in combinatie met de omdoping tot woudaap, doet de vogel in mijn voorstelling onwillekeurig als een soort hulk uit de verentooi knallen, ik vergeet dan dat het echt een heel klein reigertje is, kleiner en tenderder dan een waterhoentje. Pardon, waterhoen.

Tekening: John Gould (1837) ‘Birds of Europe’

Jaap Kranenburg

Groene voorbeeldtuin, plantenasiel en groenblauwloket weer open

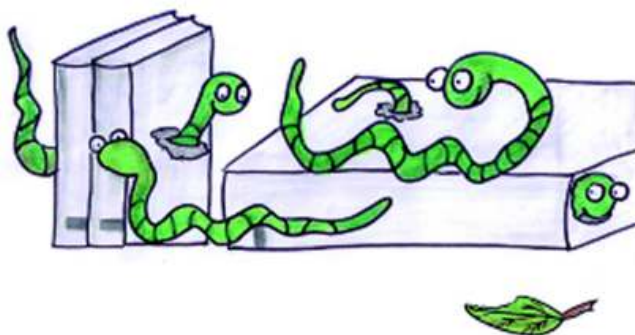
Regenwater voor je tuin, in de 'Groene tuin' van NME-centrum De Woudreus zijn allerlei oplossingen voor afkoppelen, opslag en infiltratie van regenwater en diverse soorten waterdoorlatende tegels te zien. Ook over het belang van beplanting en geschikte planten voor jouw tuin is informatie te vinden. Er is een tuinplantenasiel waar je stekjes kunt kopen voor slechts vijftig cent per stuk. En heb je iets te ruilen? Dan is het gratis! We hebben ook een aantal planten staan van de top tien veenweideplanten van De Ronde Venen. Die kosten € 3,00 per stuk.

Je kunt vanaf 28 maart op dinsdag van 10-12 uur en op vrijdag van 15 -17 uur je vragen stellen aan de tuincoaches over het vergroenen en klimaatbestendig maken van jouw tuin. Woon je in De Ronde Venen, dan kun je ook de tuincoaches vragen om langs te komen voor (gratis) advies en inspiratie. Het maakt niet uit hoe klein of groot je tuin of balkon is. Je kunt ze bellen of mailen om een afspraak te maken.

Contactgegevens van de tuincoaches en openingstijden van het groenblauw loket vind je op de website: energieke-rondeveners.nl/initiatief/klimaatadaptieve-klimaatbestendige-tuinen/

Het groenblauw loket met de tuincoaches is een initiatief van de Energieke Rondeveners en De Woudreus.

Marlou Bours



boekhandel Mondria
De Lindeboom Mijdrecht
0297 ~ 2818 55
www.boekhandelmondria.nl

Haat en liefde in de polder:

Bedot

Ik had het wel gezien, een eigengereide woerd was erop uit ‘zijn’ vrouw een nestplaats te wijzen. En hij had zijn zinnen gezet op een knotwilg. Hij toonde haar een plek bovenin een vers geknotte wilg, de eerste van een oer-Hollands rijtje. Verstandig als ze was ging ze beleefd even kijken, maar verliet ze vervolgens de knot weer resoluut: “een domme plek” leek ze te zeggen. En ze had gelijk: vanaf de bodem kan niemand op de knot kijken, maar vanuit de lucht heeft elke ekster een perfect zicht op de pulletjes die zich daar ontwikkelen. Zo slim is een woerd nu eenmaal niet.

Onverdroten stapte de woerd naar de volgende knot. Daar speelde zich eenzelfde scène af. Bij de vierde knot dacht ik: “dit is een uitgemaakte zaak, ik kan gerust iets anders gaan doen.”

Een week of vijf later zat ik rustig de tuin in te kijken. Opeens voelde ik me bekeken. Ik ging op onderzoek uit en ja hoor, daar zat vrouw eend. In de kom van mijn grootste knot, de laatste uit het rijtje, zat ze me pontificaal aan te staren.

De randen zijn iets naar binnen gebogen. Ze zat er vrijwel onzichtbaar, zowel uit de lucht als van de grond. Zo zie je: er kan er maar één de wijste zijn....

Catherine van de Graaf



Datum: 2 juni 2026 20:00 uur NME-centrum

Lezing: **Gierzwaluwen leven van de lucht** door Evert Pellenkroft

Het is moeilijk om een gierzwaluw vanaf de grond nauwkeurig waar te nemen.

Hij of zij vliegt vaak hoog in de lucht en verplaatst zich snel. Zijn nestplaats is goed verborgen. Daardoor is het gedrag van de gierzwaluw raadselachtig.

Het leven van gierzwaluwen speelt zich voor 90 % in de lucht af. Ze vliegen met een gemiddelde snelheid van 35 km, maar kunnen versnellen tot 111 km in horizontale vlucht.

De gierzwaluw heeft dan ook een totaal andere waarneming en beleving van uit het voortrazen in zijn luchtdomein dan wij en verwerkt alles 10 x sneller dan wij. Het is de vogelste vogel die er bestaat met extreme prestaties in zijn lucht habitat.

Evert Pellenkroft brengt deze vogel dichterbij met vele wetenswaardigheden over zijn gedrag en anatomie.



Namens de werkgroep Lezingen,
Catherine van de Graaf

Presentatie columnboekje 'Schaamvogel'

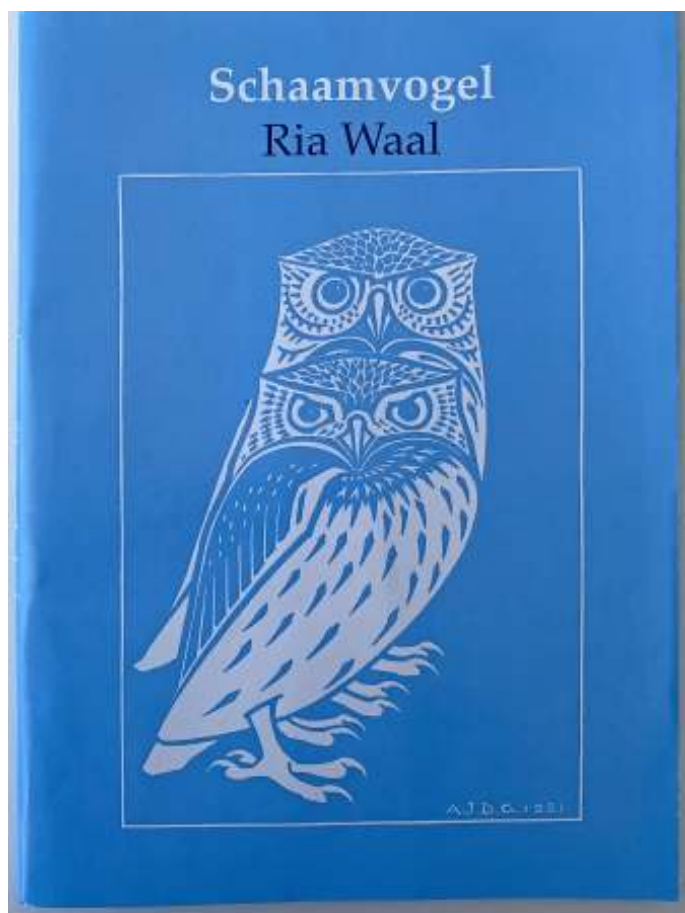
Onlangs kwam ik in het bezit van de Nieuwe gids voor Niet Bestaande Vogels van Europa (O.C. Hooymeijer, 2019). De vogels zijn zo mooi beschreven en van illustraties voorzien, dat je er vrolijk van wordt. Je vindt er bijvoorbeeld de aarsvink, het lentezwaaitje en de Duitse reiger met beschrijvingen en afbeeldingen erbij. De wensvogel en schaamvogel komen er niet in voor, want die bestaan echt. Schaamvogels zien er nu eens zus en dan weer zo uit. In mijn nieuwe columnboekje 'Schaamvogel' vind je er voorbeelden van.

Decolumns die in Schaamvogel zijn opgenomen werden eerder gepubliceerd in Natuur dichtbij Huis, de tweewekelijkse IVN-rubriek in de Nieuwe Meerbode, een huis-aan-huis-blad voor De Ronde Venen en Uithoorn. Vanaf de start in 2005 leverde ik veertien jaar lang als lid van het Schrijversgilde mijn bijdrage aan deze rubriek en deed dat met veel plezier. Door zoek- en nazoekwerk leerde ik veel bij over levende organismen en ecologische processen.

De meeste van mijn columns voor Natuur dichtbij Huis heb ik bewaard. Samen met mijn dochter Henriëtte Waal heb ik een selectie gemaakt en er per seizoen tien uitgekozen en gerangschikt. Henriëtte is ontwerper en heeft de vormgeving en eindredactie voor haar rekening genomen. Het is een goed verzorgd en fraai geïllustreerd boekje geworden.

Binnenkort komt Schaamvogel uit. De feestelijke boekpresentatie is gepland op zaterdag 4 april. Het boekje is dan verkrijgbaar voor € 10,00 bij mij en ook bij boekhandel Mondria in Mijdrecht en de Readshop in Abcoude en Uithoorn. De opbrengst gaat naar Vogelbescherming Nederland. Voor meer informatie: riawaal@xs4all.nl.

Ria Waal



Uitnodiging ALV 2026

Hierbij nodigt het bestuur u allen van harte uit om de Algemene Ledenvergadering op donderdag 9 april 2026 bij te wonen. De agenda treft u hierbij aan. De vergadering wordt voorgezeten door onze vice-voorzitter Michel Leijen, omdat Sylvia Klerx afwezig zal zijn.

Halverwege de vergadering wordt een aantal presentaties verzorgd van verschillende werkgroepen. Onder anderen vertelt de werkgroep Vlinders & libellen over onze nieuwe activiteit de nachtvlinderestafette. Na afloop vertonen we de film de Groenkijkers.

De vergadering vindt plaats in NME-centrum De Woudreus in Wilnis.
Begintijd: 19.30 uur

Agenda ALV 2026

1. Opening en vaststellen agenda
 2. Mededelingen van het bestuur
 - Gert Jonkers treedt af als bestuurslid
 3. Vaststellen van de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 10 april 2025
 4. Jaarverslag 2025
 - Bestuur, toelichting door de voorzitter.
 - Jaarverslag, toelichting door de secretaris.
 - Financieel jaarverslag, toelichting door de penningmeester.
 - Verslag financiële commissie over het jaar 2025 (Yfke Zijlstra voor 2e jaar en Margreet Kokshoorn, 1e jaar).
 - Decharge bestuur gevoerde financieel beleid.
 - Benoeming nieuwe kascommissie.
 5. Contributieverhoging, toelichting door de penningmeester
 6. Begroting 2026, toelichting door de penningmeester
- Werkgroepen:
Winterwandelen, Kinderactiviteiten en Vlinders & libellen:
7. RondUit
 8. Plannen voor 2026
 9. Rondvraag
 10. Sluiting



Beleef de natuur

